

GUIA D'APRENTATGE

FONAMENTS HISTÓRICS, TEÓRICS I METODOLÓGICS D'INFERMERIA

1. FITXA DESCRIPTIVA

CODI D'ASSIGNATURA:

G103 – Fonaments històrics, teòrics i metodològics d'infermeria.

TITULACIÓ:

Grau en Infermeria

ANY ACADÈMIC:

2025-2026

MATÈRIA:

Ciències de la Salut

SEMESTRE:

Primer y Segon
Assignatura anual

TIPUS:

Formació bàsica

GRUP:

Matí 1 / Matí 2 / Tarda

IDIOMA D'IMPARTICIÓ:

Classes: català i castellà
Recursos i materials: català, castellà i anglès

2. PROFESSORAT

TITULAR DE L'ASSIGNATURA:

D^a. Mónica Ulloa. monica.ulloa@sjd.edu.es

PROFESSORAT:

D^a. Mónica Ulloa. monica.ulloa@sjd.edu.es

3. PREREQUISITS

Aquesta assignatura no té prerequisits.

4. OBJECTIUS

L'objectiu general d'aquesta assignatura és que l'alumnat adquireixi el coneixement necessari respecte als fonaments epistemològics i ontològics de la Infermeria com a disciplina per a poder entendre l'evolució de la professió. Conèixer i aplicar la metodologia infermera en el tenir cura.

5. CRÈDITS

Aquesta assignatura es troba en extinció a causa del canvi de pla d'estudis. Així, l'assignatura consta de 12 crèdits ECTS, repartits en hores de contingut presencial i hores de dedicació al treball autònom per part de l'alumnat, per tal d'assolir els coneixements necessaris de l'assignatura.

6. BLOCS TEMÀTICS I ORGANITZACIÓ DE CONTINGUTS

Unitat temàtica 1: Desenvolupament històric de la professió infermera

Tema 1. Professió infermera actual: d'on partim?.

Tema 2. L'origen de les cures infermeres: prehistòria i civilitzacions antigues.

Tema 3. Alta i Baixa Edat Mitjana: la influència del cristianisme en la cura dels malalts. Juan Ciudad i Orde Sant Joan de Déu.

Tema 4. Edat Moderna. La dicotomia de les cures infermeres.

Tema 5. Edat Contemporània. Inici de la professionalització infermera.

Tema 6: Professió infermera actual: la disciplina infermera. Treball en equip

Unitat temàtica 2: Bases filosòfiques de la Infermeria

Tema 7. Del marc professional al metaparadigma

Tema 8. Base filosòfica de la disciplina infermera: el pensament infermer.

Tema 9. Introducció a la Filosofia de la Dra. Virginia Henderson.

Tema 10. Altres filosofies, models o teories infermeres.

Unitat temàtica 3: Bases metodològiques de la Infermeria

Tema 11. El mètode infermer: generalitats

Tema 12. El procés infermer. Llenguatges estandaritzats.

Tema 13. Introducció als protocols i procediments. Plans de cures estandaritzats. Trajectòries clíniques i guies de pràctica clínica. Registres

* En els diversos continguts es treballa amb perspectiva de gènere, és a dir, es fa rellevància en aspectes diferencials de la professió i el tenir cura segons el gènere.

7. ENFOCAMENT METODOLÒGIC

TIPOLOGIA	OBJECTIUS	ACTIVITATS	% TEMPS PREVIST*
PRESENCIAL (a l'aula)	Classe magistral: L'objectiu d'aquestes sessions és resoldre dubtes sobre els continguts de l'assignatura, que hauran estat prèviament estudiats per l'alumnat.	El professorat resoldrà dubtes dels diferents temes i podrà plantejar casos o activitats.	35%
DIRIGIT (fora de l'aula)	En aquestes tasques, es pretén que l'alumnat aprofundeixi en el temari, i que complementi i relacioni conceptes de l'assignatura.	Lectura d'articles, realització de casos clínics, etc.	40,0%
AUTÒNOM (fora de l'aula)	Responsabilitzar l'alumnat per a que dediqui el temps necessari per superar l'assignatura.	Lectures, visualització de vídeos, presentacions, realització de cerques, esquemes, resums, etc.	25,0%

* Aquesta assignatura es troba en extinció a causa del canvi de pla d'estudis. En conseqüència, la informació mostrada a la taula anterior serà modificada d'acord amb la planificació del curs (vegeu el cronograma de l'assignatura).

8. COMPETÈNCIES

BÀSIQUES

CB1 - Que els estudiants han demostrat posseir i comprendre els coneixements en una àrea d'estudi que es basa en l'educació secundària general, i sovint es troba en un nivell que, mentre es basa en llibres de text avançats, també inclou alguns aspectes que impliquen coneixements des de l'avantguarda del seu camp d'estudi

CB2 - Que els estudiants sàpiguin aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació de forma professional i posseir les habilitats que sovint es demostren a través de l'elaboració i defensa dels arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi

CB3 - Que els estudiants tenen la capacitat de recopilar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per fer judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants de caràcter social, científic o ètic

CB4 - Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions tant a un públic de especialitzat com no especialitzat

CB5 - Que els estudiants han desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per dur a terme estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia

GENERALS

CG2- Capacitat d'aprenentatge i responsabilitat (capacitat d'anàlisi, de síntesi, de visions globals i d'aplicació dels coneixements a la pràctica / capacitat de presa de decisions i adaptació a noves situacions).

CG3- Treball en equip (capacitat de col·laborar amb altres i de contribuir a un projecte comú / capacitat de col·laborar en equips interdisciplinaris i en equips multiculturals).

CG4- Capacitat creativa i emprenedora (capacitat de formular, dissenyar projectes / capacitat de buscar i integrar nous coneixements i actituds).

CG6- Capacitat comunicativa (capacitat de comprendre i expressar-se oralment i per escrit en català i castellà i una tercera llengua, dominant el llenguatge especialitzat / capacitat de buscar, utilitzar i integrar la informació).

ESPECÍFIQUES

BÀSIQUES

CB1 - Que els estudiants han demostrat posseir i comprendre els coneixements en una àrea d'estudi que es basa en l'educació secundària general, i sovint es troba en un nivell que, mentre es basa en llibres de text avançats, també inclou alguns aspectes que impliquen coneixements des de l'avantguarda del seu camp d'estudi

CB2 - Que els estudiants sàpiguen aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació de forma professional i posseir les habilitats que sovint es demostren a través de l'elaboració i defensa dels arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi

CB3 - Que els estudiants tenen la capacitat de recopilar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per fer judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants de caràcter social, científic o ètic

CB4 - Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions tant a un públic de especialitzat com no especialitzat

CB5 - Que els estudiants han desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per dur a terme estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia

GENERALS

CG2- Capacitat d'aprenentatge i responsabilitat (capacitat d'anàlisi, de síntesi, de visions globals i d'aplicació dels coneixements a la pràctica / capacitat de presa de decisions i adaptació a noves situacions).

CG3- Treball en equip (capacitat de col·laborar amb altres i de contribuir a un projecte comú / capacitat de col·laborar en equips interdisciplinaris i en equips multiculturals.

CG4- Capacitat creativa i emprenedora (capacitat de formular, dissenyar projectes / capacitat de buscar i integrar nous coneixements i actituds).

CG6- Capacitat comunicativa (capacitat de comprendre i expressar-se oralment i per escrit en català i castellà i una tercera llengua, dominant el llenguatge especialitzat / capacitat de buscar, utilitzar i integrar la informació).

ESPECÍFIQUES

CE1 - Pràctica professional, ètica i legal. Responsabilitat. Accepta el deure de retre comptes i la responsabilitat dels propis judicis i actes professionals. Reconeix i diferencia la seva responsabilitat de la d'altres membres de l'equip de salut, professionals i no professionals.

- Identificar, integrar i relacionar el concepte de salut i les cures des d'una perspectiva històrica, per a comprendre l'evolució de la cura infermera.

- Comprendre des d'una perspectiva ontològica i epistemològica, l'evolució dels conceptes centrals que configuren la disciplina Infermera.

- Compromís ètic (capacitat crítica i autocrítica / capacitat de mostrar actituds coherents amb les concepcions ètiques i deontològiques).

CE4 - Prestació i gestió de cures. Prestació de cures. Valoració. Utilitza un marc de valoració basada en l'evidència per recollir dades sobre la salut física, mental i aspectes socioculturals de la persona i grup. Analitza, interpreta i documenta les dades obtingudes.

CE5 - Prestació i gestió de cures. Prestació de cures. Planificació. Estableix prioritats per a les cures en col·laboració amb la persona i grup. Identifica els resultats previstos i el temps per assolir-los en col·laboració amb la persona i grup. Revisa i documenta el pla de cures en col·laboració de la persona i grup. Assegura la continuïtat de les cures per aconseguir els objectius.

CE6 - Prestació i gestió de cures. Prestació de cures. Execució. Aplica de forma efectiva, d'acord al pla previst, les cures infermeres a la persona i grup. Respon efectivament en situacions imprevistes o ràpidament canviants.

Educació a la persona i grup per promoure l'autonomia i el control sobre la seva salut. Utilitza els recursos de forma efectiva i eficient per promoure cures infermeres d'excel·lència.

CE7 - Prestació i gestió de cures. Prestació de cures. Avaluació. Avaluació dels progressos realitzats per a la consecució dels resultats previstos en col·laboració de la persona i grup. Documentar i utilitzar els resultats de l'avaluació per modificar el pla de cures.

CE13 - Desenvolupament professional. Identifica la importància de la recerca per a l'assoliment dels objectius de salut de la persona i grups. Utilitza les millors evidències científiques disponibles, l'experiència infermera i el respecte pels valors i creences de la persona i grup, en proporcionar i avaluar les cures infermeres. Dona suport i contribueix a la investigació en les cures infermeres i de salut en general.

CE16 - Desenvolupament professional. Usa la pràctica reflexiva per identificar les seves capacitats i limitacions professionals i buscar el suport apropiat. Aprofita les oportunitats d'aprendre amb altres persones que contribueixen a l'atenció de salut.

9. RESULTATS D'APRENENTATGE

REFERITS A CONEIXEMENTS

- Reconèixer les principals fites històriques, tenint en compte la perspectiva de gènere, que han marcat el desenvolupament de la Infermeria com a professió.
- Elaborar un esquema comparatiu sobre les característiques dels conceptes: persona, medi ambient, salut i cuidatge, en diferents etapes històriques i des de la perspectiva dels diferents enfocaments paradigmàtics (afirmacions ontològiques i epistemològiques).
- Redactar un discurs argumentatiu sobre el procés de professionalització de la Infermeria, destacant les fites i barreres que, en el nostre context, l'han afectat.
- Descriure els principis que sustenten l'atenció integral d'una persona.
- Desenvolupar un mapa conceptual relacionat amb els principals conceptes dels models més rellevants: persona, medi ambient, salut i infermeria.
- Conèixer com es construeix un model filosòfic infermer.
- Comparar les principals característiques de models filosòfics rellevants dins del pensament infermer.

REFERITS A HABILITATS

- Resoldre exercicis de formulació de diagnòstics d'infermeria, problemes de col·laboració, objectius, intervencions i activitats de cures.
- Aplicar el procés d'infermeria dissenyant un qüestionari de valoració de les 14 necessitats bàsiques segons el model conceptual de Virginia Henderson o altres models o mètodes de la pràctica infermera.
- Resoldre un cas adoptant el model V. Henderson o altre model o mètode utilitzant terminologies NANDA-I, NIC i NOC.

10. AVALUACIÓ

Les activitats d'Avaluació Contínua es detallen a la següent taula:

ACTIVITATS D'AVAUACIÓ		% NOTA FINAL CONTÍNUA
Bloc 1	Prova avaluativa individual - Parcial 1	50%
Bloc 2	Prova avaluativa individual - Parcial 2	50%

Els criteris d'Avaluació Contínua són:

1. Els criteris d'avaluació són els que s'estableixen al document de “**CRITERIS D'AVAUACIÓ DE LES ASSIGNATURES DEL GRAU D'INFERMERIA DEL CAMPUS DOCENT DE SANT JOAN DE DÉU**) (Veure Aula Moodle Secretaria i Aula Moodle de l'assignatura)
2. Els Blocs 1 i 2 seran proves avaluatives individuals que inclouran els continguts treballats al llarg del curs. En cas de suspendre algun d'aquests blocs, podran ser re-avaluats.
3. Els Blocs 1 i 2 faran mitjana sempre que la nota entre ambdós exàmens sigui $\geq 5,0/10,0$.
4. La nota final de l'assignatura serà la mitjana ponderada final dels dos blocs, havent de superar-se amb una nota final $\geq 5,0/10,0$.

Pel que fa a l'opció d'Avaluació Única, l'única diferència serà que, si l'estudiant s'acull a aquesta modalitat, haurà de realitzar un únic examen de tota l'assignatura al final del curs.

11. REFERÈNCIES

REFERÈNCIAS GENERALS DE L'ASSIGNATURA

- Alfaro-LeFevre, R. Aplicación del proceso enfermero: fomentar el cuidado en colaboración. 5a ed. Barcelona: Masson; 2007.
- Alfaro-LeFevre, R. Aplicación del proceso enfermero: fundamento del razonamiento clínico. 8a ed. Barcelona [etc.]: Wolters Kluwer Health; 2014.
- Bulechek GM, Butcher HK, Dochterman JM, Wagner CM. [eds.] Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC). Madrid: Elsevier.;2018.
- Collière MF. Promover la vida: de la práctica de las mujeres cuidadoras a los cuidados de enfermería. Madrid: Interamericana-McGraw-Hill; 1993.
- Herdman, H., & Kamitsuru, S. NANDA International. Diagnósticos enfermeros: definiciones y clasificación 2021-2023. Madrid: Elsevier España, S.L.; 2021.
- Fawcett J. Contemporary Nursing Knowledge. 2ª Ed. Philadelphia; 2005.
- Kérrouac S, Pepin J, Ducharme F, Duquette A, Major F. El Pensamiento enfermero. Barcelona: Masson; 1996.
- Luis MT, Fernández C, Navarro MV. De la Teoría a la práctica: el pensamiento de Virginia Henderson en el siglo XXI. Barcelona: Masson; 2005.
- Martínez ML, Chamorro E. Historia de la enfermería: evolución histórica del cuidado enfermero. Madrid: Elsevier Health Sciences; 2017.
- Moorhead S, Swanson E, Johnson M, Maas M,. Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC): Medición de Resultados de Salud. Madrid: Elsevier; 2018.

- Raile M, Modelos y teorías en enfermería. Madrid: Elsevier; 2018.
- Siles J. Historia de la enfermería. Madrid: Difusión Avances de Enfermería; 2011.

REFERÈNCIES RECOMANADES

- Domínguez-Alcón C. Evolución del cuidado y profesión enfermera. Barcelona: Ediciones San Juan de Dios-Campus Docent; 2017.
- Fernández-Lasquetty B. Aplicación de los lenguajes normalizados NANDA, NOC, NIC. 3ª ed. Valencia: DAE editorial Grupo Paradigma; 2018.
<https://demhsjd.greendata.es/es/dem/catalog/details/922?fulltext=nanda>
- Fernández ML, Santo M. Fundamentos históricos, teóricos y metodológicos de la Enfermería. Valencia: DAE editorial Grupo Paradigma; 2016.
<https://demhsjd.greendata.es/es/dem/catalog/details/940?fulltext=fundamentos>
- Hernández-Conesa J. Historia de la enfermería: un análisis histórico de los cuidados de enfermería. Madrid: Interamericana-McGraw-Hill; 1995.
- Juvé E. La Terminología ATIC: eje diagnóstico. [Barcelona] : Naaxpot S.L.U., cop; 2016.
- Meleis A. Theoretical Nursing: development and progress. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2007.
- Valls R. Història de la professió d'infermeria. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona; DL 2007 (Textos docents; 66).